

УДК 316.614

Гук Ольга Федорівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки, факультет психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 03680, Київ, пр. Академіка Глушкова, 2а, тел.: (098) 567 29 14, e-mail: norkaukr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2474-0316

Гук Ольга Федоровна,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной реабилитации и социальной педагогики, факультет психологии, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, 03680, Киев, пр. Академика Глушкова, 2а, тел.: (098) 567 29 14, e-mail: norkaukr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2474-0316

Guk Olga Fedorivna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy, Faculty of Psychology, Kyiv National Taras Shevchenko University, 03680, Kyiv, Academic Glushkov avenue, 2a, tel.: (098) 567 29 14, e-mail: norkaukr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2474-0316

Чернуха Надія Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки, факультет психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 03680, Київ, пр. Академіка Глушкова, 2а, тел.: (050) 475 97 32, e-mail: socr.socr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5250-2366

Чернуха Надежда Николаевна,

доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры социальной реабилитации и социальной педагогики, факультет психологии, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, 03680, Киев, пр. Академика Глушкова, 2а, тел.: (050) 475 97 32, e-mail: socr.socr@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5250-2366

Chernuha Nadiya Mykolayivna,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy, Faculty of Psychology, Kyiv National Taras Shevchenko University, 03680, Kyiv, Academic Glushkov Avenue, 2a, tel.: (050) 475 97 32, e-mail: socr.socp@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5250-2366

СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: ВЕКТОРИ УСПІХУ

Анотація. Дослідження спрямоване на пошук актуальних засобів соціалізації, а саме на використання студентського самоврядування як перспективного напрямку, адже студентське самоврядування охоплює практично усі сфери життя студента і соціалізація особистості відбувається під впливом певних факторів.

Участь молоді людини у студентському самоврядуванні надає можливості спробувати себе у різних соціальних ролях, отримати навички активної соціальної поведінки, навчитися брати на себе відповідальність, користуватися правами, а отже, успішно соціалізуватися та в подальшому визначити успішні вектори соціального партнерства студентської громади. Таким чином, вивчення різних аспектів соціалізації і можливостей студентського самоврядування для її плідного здійснення є перспективним напрямом педагогічних досліджень, бо має глибоке коріння і спрямоване у майбутнє.

Ключові слова: особистість, соціалізація, фактори соціалізації, студентське самоврядування, студентська молодь.

СОЦИАЛИЗАЦИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ: ВЕКТОР УСПЕХА

Аннотация. Исследование направлено на поиск актуальных средств социализации, а именно на использование студенческого самоуправления как перспективного направления, ведь студенческое самоуправление охватывает практически все сферы жизни студента и социализация личности происходит под воздействием определенных факторов.

Участие молодого человека в студенческом самоуправлении дает возможность попробовать себя в различных социальных ролях, получить навыки активного социального поведения, научиться брать на себя ответственность, пользоваться правами, а следовательно, успешно социализироваться и в дальнейшем определять успешные векторы социального партнерства студенческой общины. Таким образом, изучение различных аспектов социализации и возможностей студенческого самоуправления для ее плодотворного осуществления является перспективным направлением педагогических исследований, имея глубокие корни и направлено в будущее.

Ключевые слова: личность, социализация, факторы социализации, студенческое самоуправление, студенческая молодежь.

SOCIALIZATION OF STUDENT YOUTH: VECTORS OF SUCCESS

Abstract. This research is aimed at finding relevant socialization tools, namely at using student self-government as a promising area, since student self-government covers virtually all areas of a student's life, and the socialization of an individual takes place under the influence of certain factors.

The participation of a young person in student self-government gives him an opportunity to try different social roles, to gain skills of active social behavior, to learn to take responsibility, to exercise rights, and thus to successfully socialize and subsequently identify successful vectors of social partnership of the student community. Thus, the study of various aspects of socialization and of possibilities of student self-government for its fruitful implementation is a promising area of pedagogical research, because it has deep roots and, at the same time, is aimed at the future.

Keywords: personality, socialization, factors of socialization, student self-government, student youth.

Постановка проблеми. Вибір європейського вектора розвитку, соціально-економічні перетворення в Україні вимагають суттєвих змін у системі освіти, зокрема вищої. У сучасних умовах викладач вищої школи є головним об'єктом інноваційного розвитку вищої освіти. Незаперечним є те, що цінності, досвід, надбання, традиції будь-якого соціуму постійно передаються наступним поколінням. Відтак, актуальними є дослідження, пов'язані із засвоєнням молоддю системи цінностей конкретного суспільства. Свідомі, відповідальні, соціально активні громадяни, здібні на позитивне перетворення суспільного середовища, завжди є пріоритетними у демократичному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальна теорія соціалізації представлена у роботах А. Му-

дрика, Б. Паригіна, Т. Парсонса, Н. Смелзера, В. Татенко та ін. [1–3]. Сутність та різноманітні проблеми соціалізації, а також соціально-педагогічної роботи з молоддю досліджували І. Зверєва, А. Капська, Г. Лактіонова, Л. Міщик, Ю. Поліщук, А. Рижанова, С. Савченко, С. Харченко та ін. Соціально-педагогічні проблеми молоді як важливої соціальної групи вивчали В. Лісовський, С. Савченко, С. Шашенко та ін.

Мета статті — дослідити сутність соціалізації студентської молоді як соціально-педагогічної проблеми та визначити вектори, які забезпечують ефективність діяльності студентського самоврядування, як засобу соціалізації студентів вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, історична та сучасна педагогічна теорія надає великого зна-

чення формуванню молоді, здатної на належному рівні підтримувати надбання рідної держави, продовжувати у майбутньому традиції свого народу, нації.

За твердженням К. Ясперса, соціальне наслідування притаманне лише людському суспільству. Науковець, зокрема, зазначає, що людям і етносам притаманне як біо-, так і соціонаслідування, яке здійснюється шляхом збереження і передання етнічної пам'яті особливим механізмом “позагенетичної” (соціальної) природи [4, с. 149]. Суспільство зацікавлене у закріпленні своїх пріоритетів та цінностей попередніх поколінь, у переданні свого громадського досвіду прийдешнім поколінням.

На думку Н. Голованової, у майбутньому суспільстві буде потрібна особистість не всебічно та гармонійно розвинена за певним ідеальним взірцем, а така, що є ідентична самій собі, яка несе образ себе в усьому різноманітті відносин з навколишнім світом. Сучасна культура заохочує індивідуальність, її творча активність та здібності орієнтуватися на майбутнє: вміння прогнозувати, фантазувати, переходити у нові форми діяльності у ситуаціях невизначеності. Актуальною є тенденція сучасності щодо сприйняття індивіда не як складової одиниці суспільства, а такої, що змінює соціальний світ через призму власної індивідуальності [5, с. 12].

Сучасна глобальна тенденція — зростання значущості індивідуально-особистісного сегмента в усіх проявах життєвої та професійної самореалізації сучасної людини. У суспільстві створюється розуміння

того, що підростаюче покоління має бути здатним усвідомлено діяти, виходячи з уявлень про особистісну свободу, приймати самостійні рішення, брати відповідальність як за себе, так і за оточуючих.

Поділяємо думки про те, що внутрішня свобода та громадянська відповідальність не можуть прямо витікати із сукупності теоретичних соціальних знань та благородних прикладів. Кожна людина має власний соціальний досвід. Завдяки активному перетворенню парадигми педагогічної науки та еволюціонування її предмета, вона в умовах сьогодення включає в себе не тільки виховання, а й соціалізацію [5, с. 5].

Поняття “соціалізація” походить з латини і означає “суспільний”. Автором терміна вважається американський соціолог Ф. Гіддінгс. У 1887 р. в книзі “Теорія соціалізації” він вжив слово “соціалізація” у значенні “розвиток соціальної природи або характеру індивідуума, підготовка людського матеріалу до соціального життя” [6, с. 8].

Сьогодні поняття “соціалізація” набуло значного поширення, у зв'язку з чим його можна зустріти у соціологічних, педагогічних, психологічних дослідженнях, роботах з криміналістики, етнографії тощо. Прийнято вважати, що психологічним механізмом соціалізації виступають соціальні ролі, функції, моделі поведінки, які задає соціальна позиція особистості в системі суспільних взаємин. Як соціокультурний механізм у контексті філософії, соціалізація розглядається в якості процесу самоідентифікації індивіда з певними соціальними ролями; здійснюється

ся як у контексті безпосередньої взаємодії, так і опосередковано — через культуру. Феномен соціалізації передбачає пристосування людини до умов соціального середовища, а також генеративний вплив на особистість зовнішнього середовища культури [7, с. 96–96].

Варто зазначити, соціалізація — це двосторонній процес взаємодії індивіда та суспільства, в якому обидві сторони є активними, а розвиток особистості здійснюється у процесі розширення та примноження його зв'язків із усією суспільною системою, особистісною самореалізацією.

Доцільно звернути увагу на те, що у процесі соціалізації особистості на неї своєю поведінкою, переконаннями, прикладом впливають інші індивіди, тому вважаємо необхідним визначати соціалізацію не як двобічний процес (взаємодія індивідууму та суспільства), а як багатобічний (індивіда та інших індивідів у контексті їхньої взаємодії із суспільством). Цей підхід акцентує увагу на тому, що людина у процесі соціалізації не тільки збагачується досвідом, але й реалізує себе як особистість, впливаючи на життєві обставини, на оточуючих людей [1, с. 6].

Зважимо на те, що Ф. Сен-Марк у роботі “Соціалізація природи” розглядав соціалізацію у зв'язку із екологічним станом у контексті соціально-екологічної проблематики як компонента свідомості капіталістичного суспільства. У роботі, зокрема, говориться: “Щоб врятувати природу, потрібно її соціалізувати, тобто визнати, що вона є загальним благом, що її збереження є загальнолюдським завданням, до того ж найневідкладні-

ше на сьогодні завданням, що значна частина національного прибутку має відраховуватися на охорону природи” [8, с. 83]. “Соціалізувати природу — означає визнати, що нематеріальні багатства, породжені природою — задоволення біологічних, естетичних, наукових потреб, — мають економічну цінність для нашого суспільства і що, відповідно, треба платити за їх збереження” [8, с. 87]. “Соціалізувати природу — означає відкрити її для усіх” [8, с. 88]. Водночас, науковець не вбудовує соціалізацію до структури якоїсь наукової галузі, не подає навіть її чіткого визначення. Виходячи із визначень Ф. Сен-Марка, ми можемо сказати, що така соціалізація є абсолютно специфічною, адже спрямована на природу, а не на людину.

На думку Ж. Сартра, ніякої особливої природи людини не існує, людина нічого собою не являє і людиною як такою стає лише потім, до того ж, стає такою людиною, якою сама себе робить. За Сартром, людина відповідає за те, якою вона є, а також за усіх людей [9, с. 323–324].

На перетині соціології та культури Я. Щепанський називає соціалізацією процесом формування та пристосування особистості до життя у спільноті, який базується на її навчанні та при звичаєні до культури, що надає можливість зрозуміти цю культуру та діяти згідно з її звичаєми та цінностями [10, с. 50]. Культурна антропологія вивчає національні особливості соціалізації через порівняння ролі батьків, вікового статусу, звичаїв та обрядової системи та показує різноманітність шляхів та результатів соціалізації у різних народів.

Засвоєння соціальних ролей, на думку П. Горностай, є одним з основних складників соціалізації людини, адже саме в соціальних ролях закріплені норми та правила соціальної поведінки у вигляді нормативних вимог до виконання соціальних ролей.

У контексті соціальної психології соціалізація розглядається як процес формування особистості у її соціальному середовищі, як багаторівневий процес олюднення людини, який включає як біологічні складові, так і безпосередньо самовходження особистості до навколишнього соціального середовища, та передбачає соціальне пізнання, соціальне спілкування, оволодіння навичками практичної діяльності, включаючи як предметний світ, так і усю сукупність соціальних функцій, ролей, норм, прав та обов'язків, активну перебудову навколишнього природного й соціального світу, зміну та якісне перетворення самої людини, її всебічний та гармонійний розвиток [2, с. 165].

Слушною є позиція В. Татенка, який наголошує, що завдання інститутів соціалізації полягає в тому, щоб всіляко сприяти розгортанню в процесі індивідуального розвитку кожної дитини чутливості, схильності й спроможності, які роблять людину людиною. Вчинковий принцип діє не лише в межах, окреслених проблемами соціалізації, а й поширюється на всі сфери людського життя — як індивідуального, так і суспільного [11, с. 557].

Варто зазначити, концепція “школи-життя” С. Шацького передбачала “вирощування” людини, спираючись

на традиції, звичаї та норми мікросередовища, з використанням культури сім'ї, дитячих неформальних груп, громадських організацій тощо. Виховний процес будовався на дослідженні впливу факторів середовища, на аналізі накопиченого соціального досвіду і характерних рис кожної особистості. Характеризуючи свій новий напрям у педагогіці, дослідник наголошував на необхідності використання виховних можливостей соціального середовища [12].

Глобалізація сучасного світу, яка передбачає розповсюдження спільних для усього людства технологій, ідей, цінностей, потреб, стандартів поведінки тощо є одним із векторів, який вимагає наявності та широкого розповсюдження культурної та крос-культурної соціалізації. Проте, занадто швидкі темпи процесу вступають у суперечку із національними особливостями, які все одно залишаються у швидкозмінному світі. Люди стали більше переміщуватися у світі, зокрема для отримання освіти в іншій державі, але не встигають ознайомлюватися, розуміти, при звичаюватися та поважати інші культури. Вважаємо доречним актуалізацію дослідження культурної та крос-культурної соціалізації у педагогічному напрямку вивчення соціалізації [13].

Зазначимо, сучасна наука розгортає дослідження різноманітних проявів феномену соціалізації. Зокрема, М. Алієв [7] розглядав “соціалізацію узгодження”. Його дослідження показало, що узгодженість (як і неузгодженість) стосується базисних форм організації природного, соціального і духовного світів.

Відтак, як наголошено у ряді досліджень, соціалізуватися може не тільки особистість, окрема група чи великий колектив, а й окремі особистісні риси та характеристики особистості. Фокусування на одному виді соціалізації надає можливість краще дослідити та реалізувати соціалізаційні парадигми. Під такими парадигмами розуміємо сталі взірці соціалізації, характерні для конкретного усталеного суспільства. На нашу думку, це необхідно для того, щоб привести певні якості індивіда до рівня, прийняттого у конкретному соціумі. Проте, у цьому випадку виникає можливість превалювання суспільного над індивідуальним і формування громадянина під потребу суспільства.

Переглянувши низку визначень соціалізації, доцільно констатувати, що процес соціалізації особистості — це складне соціальне явище, яке розглядається з позицій різних галузей наукового знання задля максимально повної характеристики цього складного процесу. Варто звернути увагу, що при цьому сама соціалізація має сприйматися лише цілісно.

На підставі дослідження підходів різних наук до визначення поняття “соціалізація”, пропонуємо наступну характеристику процесу соціалізації молоді. Соціалізація молоді — це безперервний, складний, багатосторонній процес формування особистості як соціальної істоти в її соціальному оточенні, який базується на особливостях системи освіти та виховання у конкретній країні, досвіді нинішніх і попередніх поколінь, традиціях та звичаях, а також на специфіці вхо-

дження індивіда до соціального середовища.

Акцентуємо увагу на тому, що процес соціалізації молоді передбачає активне пізнання соціальної системи, різнобічне спілкування індивідів у межах, оволодіння навичками практичної діяльності у соціальному середовищі, виконання різних соціальних ролей, активну участь у перебудові навколишнього соціального світу, зміну та якісне перетворення самої людини, її всебічний та гармонійний розвиток [14].

Теорією і практикою доведено, що соціалізація особистості відбувається під впливом певних груп факторів. Мегафактори як глобальні умови соціалізації усіх чи переважної більшості людства. До таких належать космос, планета, світ. Їх складовими, своєю чергою, є екологічна ситуація, глобальні катастрофи та процеси, зокрема глобалізація, розвиток систем комунікації, Інтернет, військові, політичні, релігійні, етнічні конфлікти, ідеали так званої масової культури. Об’єктом соціалізації виступають народи та країни. Особливу увагу викликає той факт, що у зв’язку із психічно віковими особливостями, дії факторів цієї групи найбільше підлягають представники молоді. Як відомо, молодь є найбільш рухливим та комунікативним соціальним прошарком. Проте, з іншого боку, молоді люди є також найбільш відкритими для зовнішнього впливу. Макрофактори, такі як країна, етнос, суспільство, держава, ідеологія, нація та національна культура, природно-кліматичні та географічні особливості є умовами, що впливають на соціалізацію жителів великих

територій. Наприклад, країна — суттєвий макрофактор соціалізації, бо входження людини в соціум відбувається у контексті тієї культури, яка складалася на території певного державного утворення протягом тривалого часу. Об'єкт соціалізації — народ, нація. Варто зауважити, що історично обумовлені регіональні особливості України є суттєвим фактором соціалізації молоді. До макрофакторів також належать природно-кліматичні або геополітичні особливості. Географічні умови, тривалість сезонів, вологість, наявність тих чи інших природних ресурсів, копалин впливають на щільність населення, народжуваність, розповсюдження тих чи інших видів праці, тип харчування, на стан здоров'я, ступінь розповсюдження окремих хвороб [15, с. 11–12]. Природно-географічні умови, включаючи клімат, є своєрідними межами процесу соціалізації. Мезофактори або середні, проміжні. До них належать, зокрема, тип поселення, регіон, та чи інша субкультура (емо, клуббери тощо), приналежність до аудиторії певних засобів інформації, інтернет-спільноти (постійні користувачі соціальних мереж “ВКонтакте”, “Однокласники”, “Facebook”, “Twitter” тощо). Дані фактори обумовлюють умови соціалізації великих груп, до яких належать регіон, місто, селище, поселення, належність до аудиторії тих чи інших засобів інформації, телекомунікації, тих чи інших субкультур [15, с. 7]. Об'єкт соціалізації — поселення, об'єднання, велика група індивідів. Мікрофактори, за допомогою яких відбувається соціалізація окремих індивідів. Це родина, місцева громада, шкільний

чи університетський колектив, групи однолітків, приватні організації та державні установи, релігійні територіальні осередки. Це безпосередньо той мікросоціум, інститути соціалізації, з якими спілкується індивід (родина, школа, товариство однолітків) [15, с. 10].

Незаперечним є твердження, що у соціалізації молоді розрізняють два потоки: стихійний (під впливом студентської громади і стихійних зовнішніх факторів) та цілеспрямований (обумовлений завданнями освіти конкретної держави і керований з боку навчального закладу освітнім процесом). Вплив соціалізуючих факторів молодіжної спільноти на сучасному етапі розвитку освіти є більш вагомим, ніж виховання як соціально контрольована соціалізація. Цей феномен пов'язаний із тим, що структуру запровадження до життя старої ідеології виховання зруйновано, а нові концепції поки що продуктивно не спрацьовують. У такому контексті виникає потреба більше уваги приділяти розвитку органів студентського самоврядування як дієвому засобу соціалізації студентської молоді у освітньому закладі, що поєднує у собі стихійний вплив студентського середовища та спеціально створені умови виховання і самовиховання особистості.

На думку О. Василенко та А. Малько, освітні заклади спеціально створюються для забезпечення реалізації суспільного ідеалу особистості, провідних соціальних груп, для репродукції та розвитку суспільства. Система освітніх закладів будь-якої країни є провідним фактором соціалізації, зокрема соціального вихован-

ня. Головною метою системи освітніх закладів є адаптація до існуючих цінностей культури суспільства загалом, а також окремих його груп. Проте, при орієнтації країни на внутрішній розвиток адаптація відбувається таким чином, що вона забезпечує підвалини для індивідуалізації особистості чи групи. Тому структура, організація, зміст соціально-педагогічної діяльності у системі освітніх закладів залежить від відповідних соціальних цінностей суспільства [16]. У разі домінування антропоцентричних цінностей країна через освітні заклади створює умови для індивідуалізації людини, розкриття і реалізації її життєвих сил, творчого потенціалу, які є фундаментом подальшого розвитку суспільства. Але перевага індивідуалізації в процесі соціалізації може створювати умови для формування хибного відчуття абсолютної незалежності людини від суспільства, що призводить до підсилення центробіжних сил у ньому та до втрати незалежності, і як наслідок, — до погіршення умов соціалізації людини [16, с. 3].

Безперечно, студентське самоврядування є одним із численних засобів соціалізації. Ми визначаємо засоби соціалізації як ті з універсальних засобів, за допомогою яких відбувається процес соціалізації. Участь у діяльності органів студентського самоврядування дає можливість молодій людині активізувати певні механізми соціалізації. Традиційний механізм стихійної соціалізації передбачає некритичне засвоєння норм та правил поведінки у найближчому оточенні — родині. Під час роботи у вищому навчальному закладі ми

маємо справу з наслідками його дії. Норми усталеної поведінки, стереотипи соціальних ролей, усвідомленні переконання, закріплені родинною поведінкою, можуть сприяти подальшому процесу соціалізації, а можуть гальмувати його, пропонуючи взірці, чий зміст є далеким від запропонованого у вищому навчальному закладі. Інституціональний механізм, тобто механізм соціалізації під впливом інституційних установ, є більш впорядкованим та свідомим, ніж традиційний, бо включається до системи виховання у вищому навчальному закладі, яка представлена, зокрема, органами студентського самоврядування. У цьому контексті студентське самоврядування сприяє підвищенню ефективності виховного і соціалізуючого впливу. Якщо він є достатньо “зрілим”, органи студентського самоврядування спрацьовують як трансформатор подібного впливу. Стилізований механізм соціалізації — тобто механізм впливу певної субкультури. Під субкультурою в нашому випадку розуміється студентська молодіжна культура взагалі та характерні для конкретного вищого навчального закладу культурні традиції зокрема. Вони передаються під час спілкування із викладачами та іншими співробітниками конкретного освітнього закладу, студентів молодших курсів із старшими, через студентські байки, під час проживання у гуртожитку, — у контексті так званого “студентського братства”. Міжособистісний механізм спрацьовує під час взаємодії між окремими індивідами. Авторитетна особистість своїми вчинками, переконаннями, промовами формує ідеали та орієнтири

для іншої особистості. Особливості студентського віку обумовлюють значущість цього впливу. Недостатньо сформоване критичне мислення створює передумови для того, щоб авторитетом і взірцем для молодшої людини могла стати активна особистість, лідер.

Як відомо, соціалізація може бути первинною та вторинною. У вищому навчальному закладі ми маємо справу з наслідками первинної соціалізації. Вторинна соціалізація охоплює період від зрілості й протягом усього життя. Відбувається підготовка індивідуума до більш зрілих соціальних ролей, у тому числі громадянина й професіонала. У нашому випадку в процесі адаптації до умов ВНЗ має місце вторинна соціалізація і входження до нової соціальної групи.

На думку дослідників С. Савченка, О. Василенко та А. Малько [16], студентство являє собою перехідну соціально-демографічну групу, перебування в якій є своєрідною сходинкою до подальшого життя. Будучи тісно пов'язаним з певними соціальними групами, студентство зберігає в собі їхні особливі соціальні якості. Втрата останніх і набуття нових, пов'язаних із соціальним статусом студентства, — складний, суперечливий і тривалий процес. Тимчасовий характер перебування в статусі студента обумовлює і тимчасовість існування низки соціальних рис. Вихідці з різних соціальних груп та прошарків по-різному адаптуються до нового середовища, на що варто звертати увагу в освітньому процесі та в процесі соціалізації. Соціальні особливості вікового періоду, характерного для студентства, пов'язані з перехо-

дом від залежного періоду дитинства та юності до періоду самостійної і відповідальної зрілості.

Переконані, що найуспішнішою буде така соціалізація особистості, яка має місце в результаті активної і усвідомленої участі молодшої людини у житті студентської громади, у діяльності органів студентського самоврядування. Проте не можна забувати, що молоді люди, які приходять до вищих навчальних закладів, мають різний ступінь первинної та вторинної соціалізації. В одних випадках, це пов'язано з недостатньою первинною соціалізацією у родині та в попередньому загальноосвітньому закладі, в інших — з індивідуальними особливостями окремого студента.

Завдання попереднього покоління — привчити молоду людину до цивілізованих норм співіснування у демократичному суспільстві. Також важливо залучати до участі у процесі при звичаєння таких агентів соціалізації, як викладачі. Їх участь у соціалізації студентської молоді — це активна творча сила, що діє цілеспрямовано і узгоджено, сприяє успішній соціалізації молоді.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, вивчення різних аспектів соціалізації і можливостей студентського самоврядування для її плідного здійснення є перспективним напрямом педагогічних досліджень, бо має глибоке коріння і водночас спрямоване у майбутнє. Специфіка студентського самоврядування як засобу соціалізації молоді полягає у тому, щоб надати можливість студентам, спираючись на власну волю та навички, визначити свою позицію у соціумі.

Проведений аналіз дає можливість стверджувати, що соціалізована особистість має бути здатною на певний супротив несприятливим життєвим обставинам, агресивному суспільству, інакше існує ризик абсолютної соціалізації індивіда до стану механічного “гвинтика”, який максимально соціалізувався, повністю розчинившись у суспільстві, втративши індивідуальність та соціальну активність, здатність трансформувати своє суспільство. Такий стан суперечить природним правам людини, а також правам громадянина, закріпленим у Конституції України. Участь молоді людини у студентському самоврядуванні надає їй можливість спробувати себе у різних соціальних ролях, отримати навички активної соціальної поведінки, навчитися брати на себе відповідальність, користуватися правами, а отже, успішно соціалізуватися і в подальшому визначити успішні вектори соціального партнерства студентської громади. На основі аналізу наукової літератури встановлено, що соціалізація є важливим процесом у становленні індивіда та громадянина. Тому явище соціалізації варте подальшого дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Мудрик А. В.* Социализация человека : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / А. В. Мудрик. — М.: Издат. центр “Академия”, 2004. — 304 с.
2. *Мудрик А. В.* Социальная педагогика: учеб. для студ. пед. вузов / А. В. Мудрик ; [под ред. В. А. Сластенина]. — 5-е изд., дополн. — М.: Издат. центр “Академия”, 2005. — 200 с.
3. *Парыгин Б. Д.* Основы социально-педагогической теории / Б. Д. Парыгин. — М.: Мысль, 1971. — 351 с.
4. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории / К. Ясперс; пер. с нем. М. И. Левиной. — 2-е изд. — М.: Республика, 1994. — 527 с. — (Мыслитель XX века).
5. *Голованова Н. Ф.* Социализация и воспитание ребенка : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / Н. Ф. Голованова. — СПб.: Речь, 2004. — 272 с.
6. *Гоббс Т.* Сочинения : в 2 т. / [пер. с лат. и англ. сост., ред. изд., авт. вступ. ст. и примеч. В. В. Соколов]. — М.: Мысль, 1989. — Т. 1. — 628 с.
7. *Алиев М. Г.* Социализация согласия [Электронный ресурс] / М. Г. Алиев // Российская Академия Наук. Ин-т философии. — 1998. — Режим доступа: <http://www.dgu.ru/~philosophy/studir.htm>
8. *Сен-Марк Ф.* Социализация природы / Ф. Сен-Марк. — М.: Прогресс, 1977. — 435 с.
9. *Сартр Ж. П.* Экзистенциализм — это гуманизм / Ж. П. Сартр // Сумерки богов. — М.: Политиздат, 1989. — С. 319–344.
10. *Щепанский Я.* Элементарные понятия социологии / Я. Щепанский. — М.: Прогресс, 1969. — С. 50.
11. *Татенко В. О.* До проблеми автентичності людського буття: вчинкова парадигма / В. О. Татенко // Розвиток педагогічної і психол. наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / Акад. пед. наук України. — Харків: ОВС, 2002. — Ч. 1. — С. 550–563.
12. *Шацкий С. Т.* Избранные педагогические сочинения: в 2 т. / С. Т. Шацкий. — М.: Педагогика, 1980. — Т. 1. — 304 с. — (Пед. б-ка).
13. *Вища освіта: досвід і перспективи: монографія / редкол.: Н. М. Чернуха, О. М. Малихін, Н. О. Терентьева, Т. О. Саврасова-В'юн, М. В. Козир. —*

Черкаси: Вид. Чабаненко Ю. А., 2015. – 336 с.

14. Гук О. Ф. Стан проблеми студентського самоврядування в теорії і практиці / О. Ф. Гук // Класичний ун-т у контексті викликів епохи (Classic University in the Context of Challenges of the Epoch) : матеріали українсько-польської міжнар. наук. конф. (м. Київ 22–23 верес. 2016 р.) / [уклад.: А. С. Філіпенко та ін.]. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2016. – С. 382–384.
15. *Немецкая социология* / под ред. Р. П. Шпаковой. – СПб. : Наука, 2003. – 562 с. – (Серия “Классика социологии”).
16. *Василенко О. М.* Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти / О. М. Василенко, А. О. Малько. – Харків : Крок, 2003. – 83 с.

REFERENCES

1. *Mudrik A. V.* (2004). *Sotsializatsiya cheloveka* [Socialization of Man]. Moscow: Izdatel'skiy tsentr “Akademiya”, [in Russian].
2. *Mudrik A. V.* (2005). *Social pedagogy*. (5th ed.). Moscow: Izdatel'skiy tsentr “Akademiya”, [in Russian].
3. *Parygin B. D.* (1971). *Osnovy sotsial'no-pedagogicheskoy teorii* [Foundations of Social and Pedagogical Theory]. Moscow: Mysl, [in Russian].
4. *Yaspers K.* (1994). *The meaning and purpose of history* (2nd ed). M. I. Levinoy, Moscow: Respublika.
5. *Golovanova N. F.* (2004). *Sotsializatsiya i vospitaniye rebenka* [Socialization and upbringing of the child]. SPb. : Rech', [in Russian].
6. *Hobbs T.* (1989). *Works: Vol. 2* (Sokolov V. V., Trans). Moscow: Mysl.
7. *Aliyev M. G.* (1998). *Sotsializatsiya soglasiya* [Socialization of consent]. Rossiyskaya Akademiya Nauk. Institut filosofii – The Russian Academy of Sciences. Institute of Philosophy. Retrieved from <http://www.dgu.ru/~philosophy/studir.htm> [in Russian].
8. *Sen-Mark F.* (1977). *Sotsializatsiya prirody* [Socialization of Nature]. Moscow: “Progress”, [in Russian].
9. *Sartr Zh. P.* (1989). *Ekzistentsializm – eto gumanizm* [Existentialism is a humanism]. *Sumerki bogov. – Twilight of the Gods*, 319–344.
10. *Shchepan'skiy Y. A.* (1969). *Elementarnyye ponyatiya sotsiologii* [Elementary concepts of sociology]. Moscow: Progress [in Russian].
11. *Tatenko V. O.* (2002). *Do problemy avtentychnosti lyudskoho buttya: vchynkova paradyhma* [To the problem of the authenticity of human existence: the work paradigm]. *Rozvytok pedahohichnoyi i psykhol. nauk v Ukrayini 1992–2002 : zb. nauk. pr. do 10-richchya APN Ukrayiny – Development of pedagogical and psychol. Sciences in Ukraine 1992–2002: Sb. sciences Ave to the 10th anniversary of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*, CH. 1, 550–563, Kharkiv : “OVVS”, [in Ukraine].
12. *Shatskiy S. T.* (1980). *Izbrannoye pedagogicheskkiye sochineniya* [Selected pedagogical compositions]. (Vol. 1–2). Moscow: Pedagogika, [in Russian].
13. *Chernukha N. M., Malykhin O. M., Terentyeva N. O., Savrasova-Vyun T. O., Kozyr M. V.* (2015). *Vyshcha osvita: dosvid i perspektyvy* [Higher education: experience and perspectives]. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Y. U. [in Ukraine].
14. *Guk O. F.* (2016). *Stan problemy studentskoho samovryaduvannya v teorii i praktytsi* [The state of the problem of student self-government in theory and practice]. *Proceedings*

from Classical University in the Context of Challenges of the Epoch: '16: materialy ukrayinsko-polskoyi mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi (m.Kyiv 22–23 veresnya 2016 roku) – Materials of the Ukrainian-Polish International Scientific Conference (Kyiv, September 22–23, 2016). (p. 382–384). Kyivskyy natsionalnyy

universytet imeni Tarasa Shevchenka, [in Ukraine].

15. *Shpakova R. P.* (Eds.). (2003). German sociology. Petersburg : Science.
16. *Vasylenko O. M., Malko A. O.* (2003). Sotsialno-pedahohichna diyalnist u zakladakh osvity [Socio-pedagogical activity in educational institutions]. Kharkiv : Krok, [in Ukraine].